

Sygn. akt VIII **Pa 28/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Teresa Kalinka SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2017r. w Gliwicach

sprawy z powództwa B. B. (B.)

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ryczałt za noclegi w związku z podróżą służbową

na skutek skargi o wznowienie postępowania

wniesionej przez pozwaną (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 20 maja 2016r. w sprawie VIII Pa 16/16

1. oddala skargę;
2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 675zł (sześćset siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Teresa Kalinka (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.) (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

VIII Pa 28/17

UZASADNIENIE

Pozwana (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w dniu 20 lutego 2017r. złożyła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 20 maja 2016r. w sprawie sygnatura akt VIII Pa 16/16.

Skarżąca wniosła o wznowienie postępowania z uwagi na fakt, że na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016r. sygnatura akt K 11/15 opublikowanego w Dz.U. z 2016r., poz. 2206 w dniu 29 grudnia 2016r. przepisy materialne stanowiące podstawę wyroku Sądu drugiej instancji (a także wyroku Sądu pierwszej instancji) zostały uznane za niezgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Pozwana domagała się uwzględnienie jej skargi i zmiany zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach 20 maja 2016r. sygnatura akt VIII Pa 16/16. poprzez zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji tj. wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z 4 listopada 2015r. i oddalenie powództwa w całości.

Na zasadzie art. 415 k.p.c. został złożony wniosek o orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego tytułem zwrotu spełnionych świadczeń:

- kwoty 2.200zł uiszczony tytułem wykonania wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach z 4 listopada 2015r., któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie jego punktu 1 do kwoty 2200zł wraz z ustawowymi odsetkami,
- kwoty 6.788,25zł uiszczony tytułem spełnienia pozostałej części roszczenia głównego wraz odsetkami zasądzonych na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 20 maja 2016r. wraz z ustawowymi odsetkami.

Wniesiono też o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego:

- zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zwrotu kwoty 900zł uiszczony przez pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem na pierwszej instancji,
- zwrotu kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zwrotu kwoty 900zł uiszczony przez pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji,
- zwrotu kosztów postępowania zainicjowanego skargą o wznowienie postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Skarżąca wniosła również o nakazanie zwrócenia pozwanemu przez Skarb Państwa kwoty 301zł uiszczony przez pozwanego na rachunek bankowy Sądu Rejonowego w Gliwicach tytułem opłaty sądowej od pozwu zgodnie z punktem 2 wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 20 maja 2016r.

Powód w odpowiedzi na skargę wniósł o oddalenie skargi, a w razie jej uwzględnienia o oddalenie wniosku restytucyjnego z art. 415 k.p.c. oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania ze skargi, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jest dopuszczalna albowiem opiera się na ustawowej przesłance wznowienia określonej w art. 401¹ k.p.c.

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługuje ona jednak na uwzględnienie.

W wyroku zaskarżonym skargą o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy w Gliwicach orzekł o przysługujących powodowi świadczeniach – ryczałcie za noclegi w związku z podróżą służbową za okres od 16 listopada 2011r. do 11 stycznia 2012r. Podstawą prawną zasądzenia dochodzonych przez powoda roszczeń były przepisy ustawy z 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców (Dz.U.t.j. z 2012r., poz. 1155 z późn.zm.) art. 2 pkt 7, art. 4 i art. 21a, przepis art. 77⁵ § 2-5 k.p. oraz przepisy rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej

jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002r., Nr 236, poz. 1991 z późn.zm.).

Trybunału Konstytucyjnego wyrokiem z 24 listopada 2016r. sygnatura K 11/15 (Dz.U. z 2016 r. poz. 2206). stwierdził: (punkt 1) art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004r. o czasie pracy kierowców (Dz.U.t.j. z 2012r. poz. 1155z późn.zm.) w związku z art. 77 § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974r. - Kodeks pracy w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013r. poz. 167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; (punkt 2) art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004r. powołanej w punkcie 1 w związku z art. 77 § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974r. powołanej w punkcie 1 w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002r., Nr 236, poz. 1991 z późn.zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Pomimo, iż strona pozwana wskazała ustawową przesłankę wznowienia postępowania rozstrzygnięcia wymaga, czy opisany wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016r., K 11/15 wywiera wpływ na ostateczne zakończenie sporu. Nie ulega wątpliwości, że od dnia 29 grudnia 2016 r. (data ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dz.U. z 2016r., poz. 2206) nie może być stosowany art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77 § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 19 grudnia 2002r. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w dniu 29 grudnia 2016r. i wówczas objęty nim przepis stracił domniemanie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 lutego 2017r., I PK 300/15 stwierdził, że należy przeanalizować, czy po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016r. brak jest regulacji ustalających prawo do wynagrodzenia z tytułu podróży służbowej kierowcy w transporcie międzynarodowym, jak i jego wysokości, a tym samym nie istnieją podstawy do zwrotu kosztów noclegów w razie ich niezapewnienia, czy też z uwagi na pozostałe, a obowiązujące regulacje prawne, istnieje ciąg podstaw prawnych uzasadniających de facto obowiązek rekompensowania pracownikowi (kierowcy) kosztów związanych z podróżą służbową.

Podkreślone tutaj zostało, że w sprawie, z racji redakcji sentencji rozstrzygnięcia „w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym”, mamy do czynienia z wyrokiem zakresowym. Jego zakres podmiotowy dotyczy kierowców, wykonujących pracę w transporcie międzynarodowym (nie dotyczy więc kierowców w transporcie krajowym). Wskazano, że w obrocie prawnym pozostały przepisy o podróży służbowej (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców, jak też art. 77⁵ § 1 k.p., zgodnie z którym pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej). Poza zakresem zainteresowania pozostają kierowcy, których regulacje płacowe zostały oparte na postanowieniach układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę, bowiem wówczas nie istnieje konieczność posiłkowego stosowania przepisów powszechnie obowiązujących.

Obowiązująca ustawa o czasie pracy kierowców mając charakter *lex specialis* względem przepisów Kodeksu pracy, zawiera definicję podróży służbowej. Naturalną formułą rekompensat takich podróży jest zwrot kosztów pracownikowi. W tym aspekcie normą szczegółową był art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, który został wyeliminowany z porządku prawnego mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Jednak w ten sposób nie powstała luka w przepisach, gdyż z mocy art. 4 i art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców należało stosować art. 77⁵ § 1 k.p. – pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. W przypadku pracodawców nie należących do sfery budżetowej

należności te i warunki ich wypłacania powinny zostać unormowane w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę – art. 77⁵ § 3 k.p. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2017r., I PK 309/15).

U strony pozwanej w obowiązującym Regulaminie Wynagradzania wyraźnie zostało przewidziane, że kierowcy w transporcie międzynarodowym nie przysługuje ryczałt za noclegi w podróży służbowej – art. 38. Tak też jednoznacznie stwierdziła pozwana na 9 stronie odpowiedzi na pozew w sprawie VI P 5091/14 (VIII Pa 16/16).

Z Regulaminu tego nie wynika również aby przysługująca pracownikom dieta (Załącznik Nr 1 do Regulaminu Wynagradzania) obejmowała łącznie świadczenia z tytułu diety jak i ryczałtu za nocleg. Z zapisów Regulaminu wyraźnie wynika, że dieta jest uzależniona wyłącznie od czasu pobytu za granicą a nie odbycia tam noclegu.

Sąd rozpoznający skargę o wznowienie postępowania podkreśla tutaj, że podstawą rozstrzygnięcia w sprawie VIII Pa 16/16 było ustalenie, że pozwana nie wypłacała powodowi żadnych świadczeń o charakterze ryczałtów za noclegi z tytułu podróży służbowych, czy też innych świadczeń spełniających funkcję tych ryczałtów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 21 lutego 2017r., I PK 300/15; wyrok z dnia 17 maja 2015r., II PK 106/16) przyjęto, że cechą podróży służbowych są wydatki po stronie pracownika, które ostatecznie powinien zrekompensować pracodawca. Idea stosunku pracy opiera się na ryzyku ekonomicznym podmiotu zatrudniającego. Oznacza to, że jeśli decyzja pracodawcy (polecenie wyjazdu) powoduje powstanie dodatkowych kosztów po stronie pracownika, to obowiązkiem zatrudniającego jest ich zwrot. Dodanie do systemu prawa odrębnej definicji podróży służbowej kierowców modyfikuje jedynie kodeksowy zakres jej znaczenia. W żaden sposób nie tworzy wyjątku od zasady, że koszty podróży służbowej kierowcy nie będą zwracane. W tej sytuacji brak regulacji (zasad zwrotu tych kosztów) w ustawie o czasie pracy kierowców obliguje do ich rekompensaty za pomocą powszechnie obowiązujących przepisów prawa pracy. Powszechnym przepisem prawa pracy jest art. 77 § 1 k.p.

Jak podkreślono w powyższych ustaleniach u pozwanego pracodawcy nie było żadnej regulacji w zakresie ryczałtów za noclegi dla kierowców w transporcie międzynarodowym. W takim układzie art. 77⁵ § 5 k.p. przewiduje, że gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. W okresie objętym sporem w sprawie VIII Pa 16/16 były to przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002r., Nr 236, poz. 1991 z późn.zm.).

W powołanym orzeczeniu I PK 300/15 wskazano, że występujący w przepisie art. 77⁵ k.p. zwrot „na pokrycie kosztów podróży” nie powinien być interpretowany tylko jako zwrot udokumentowanych kosztów podróży. Przede wszystkim odesłanie do przepisów rozporządzenia pozwala dostrzec, że na zwrot kosztów podróży składają się: diety, zwrot kosztów przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb (§ 2 rozporządzenia). Stąd użyte przez ustawodawcę w art. 77⁵ k.p. sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży” ma szeroki kontekst i obejmuje wszelkie koszty (należności), jakich rekompensaty może oczekiwać pracownik. Podstawowym kosztem, związanym z podróżą służbową, jest koszt noclegu. Formuła § 9 ust. 1 rozporządzenia z 19 grudnia 2002r. opiera się na zasadzie zwrotu kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w wysokości limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. Zaniechanie przedłożenia rachunku nie oznacza braku kosztów noclegu po stronie pracownika, a nocleg w kabinie pojazdu nie może być uznany za zapewnienie bezpłatnego noclegu. Brak rachunku za nocleg oznacza, że pracownikowi przysługuje ryczałt za nocleg w wysokości 25 % limitu.

Podsumowując stwierdzić należy, że po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016r., K 11/15, nie stosuje się art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U.t.j. z 2012r., poz. 1155 z późn.zm.), ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w zw. z art. 2 pkt 7 i art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców w przypadku,

gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. Zatem wyeliminowanie art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców z porządku prawnego nie mogło wpłynąć na zasadność skargi o wznowienie postępowania.

Oznacza to, że pomimo istnienia ustawowej podstawy wznowienia postępowania nie ma ona wpływu na zasadność rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 20 maja 2016r. w sprawie VIII Pa 16/16.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 maja 2009r., III UK 5/09 wskazał, że rozpoznanie sprawy w granicach zakreślonych przez podstawę wznowienia oznacza, że sąd może oceniać, czy wskazana w skardze podstawa wznowienia jest uzasadniona i jaki wpływ na treść zaskarżonego wyroku ma jej ewentualna zasadność. W tak określonym zakresie rozpoznania mieści się również możliwość uznania, że, pomimo zasadności podstawy wznowienia, orzeczenie odpowiada prawu. Oddalenie skargi o wznowienie postępowania jest wyrazem negatywnej oceny zasadności zgłoszonej podstawy wznowienia postępowania lub braku jej wpływu na treść wydanego uprzednio wyroku.

Podkreślić jeszcze należy, że po wznowieniu postępowania sąd rozpoznaje sprawę na nowo, ale wyłącznie w granicach, jakie określa podstawa wznowienia (art. 412 § 1 k.p.c.). Wynika stąd zakaz brania pod uwagę innych podstaw wznowienia niż przytoczone przez stronę w skardze i uwzględnione przy wznowieniu. Sąd orzekający w postępowaniu wznowionym ogranicza więc rozpoznanie sprawy do rozstrzygnięcia, jaki wpływ miała uwzględniona (powołana w skardze) podstawa wznowienia (w rozpoznawanej sprawie chodzi o wyrok Trybunału Konstytucyjnego) na wynik prawomocnie zakończonej sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2009r., III UK 5/09). Istotą postępowania wznowionego nie jest bowiem rozpoznanie sprawy po raz kolejny, na nowo, od początku, w pełnym zakresie (tak, jak czyni to sąd pierwszej, czy drugiej instancji podczas pierwotnego rozpoznawania sprawy), lecz ukierunkowanie czynności sądu na wyjaśnieniu, czy podana w skardze postawa wznowienia zaistniała oraz - w przypadkach przewidzianych w art. 403 i 404 k.p.c. - czy miała istotny wpływ na treść wyroku zaskarżonego skargą. Innymi słowy, zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną (przyczynami) wznowienia podniesioną przez skarżącego i nie jest dopuszczalne wyjście poza te przyczyny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2007r., III CSK 56/07 i z dnia 30 czerwca 2011r., III CSK 311/10 oraz postanowienie z dnia 25 lutego 2009r., II CSK 501/08). Jeżeli podstawę wznowienia stanowi oparcie rozstrzygnięcia na akcie normatywnym uznanym następnie przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, rozpatrywanie sprawy powoduje konieczność uwzględnienia innego stanu prawnego w takim zakresie, w jakim wpływa on na orzeczenie wydane w tym postępowaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2009r., III UK 20/09).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na mocy art. 412 § 2 k.p.c., oddalił wniesioną przez stronę pozwaną skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 20 maja 2016r. w sprawie VIII Pa 16/16.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 2 pkt 4 i § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r., poz. 1804 z późn.zm.).

(-) SSO Teresa Kalinka (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (-) SSO Grzegorz Tyrka

Sędzia Przewodniczący Sędzia